

Ճիւղերուն վրայէն կը բուսնին . աս ծաղկընէր խոշոր ու աղուոր են , ներսուանց ճերմակ , իսկ դրսուանց դեղին կանաչ , և ողկուզաձև կը կախուին , բայց ամենեւին հոտ չունին . մայիս ամսուն մէջ կը բայուին : Ստուգը եօթը ութը բթաչափ երկայն է . իսկ հաստութիւնը ճիւղթ մատի չափ է քիչ մը ծուռ աղեղնաձև . կակուղ միւս մը ունի ու քանի որ հասուննայ՝ կը սենայ , ու ետքը երկու կը ճղքուի . մէջն ալ խել մը մանր մանր կուտեր կան սև ու անհոտ : Եւ մէկ բոյսը յիսունի չափ պտուղ կը բերէ :

Երբնիրեն որչափ որ պարզ բոյս մը կ'երեւնայ վանիլիան , այնչափ ալ աւելի անտառներուն զարդ կ'ըլլայ . վառն զի ծառերուն մերկ բուններուն վրայ պրլուելով՝ ան ծառերը մէկմէկու հետ կը կապէ : Երբոր իրեն յարմար հող գտնէ , առանց մասնաւոր խնամքի կարօտ ըլլալու առաջ կուգայ . բայց պտուղը պահելու համար շատ հոգ պէտք է : Երբնէնայից տասուերկուքական պրտուղ կ'առնեն ու կ'օթին կողմէն դերձանի մը վրայ կ'անցընեն , յետոյ ջուրը եփ կը հանեն ու զանոնք մէջը կը խօթեն որ շուտ մը կը ճերմակին . յետոյ կը հանեն՝ դերձանին երկու ծայրէն կը կախեն քանի մը ժամ արևուն մէջ : Երկրորդ օրը փետուրով մը վրան եղ կը քսեն որ կամաց կամաց չորնայ , չանայ ու միշտ կակուղ մնայ . և որպէս զի պտուղը երկու չափնուի՝ եղի մէջ թաթխած բամբակով կը պատեն : Վրանի որ չորցընելու համար կը թողուն , պտղին ծայրէն կաշուն ու առատ հիւթ մը կը վազէ . երբոր բոլոր կը վազէ աս խժային հիւթը , պտղին ձևը կը փոխուի կը բարակնայ , կը սենայ , ու կակղութիւնը պահելով կը չորնայ . ան ատեն կ'առնեն ապիկած ամանի մէջ կը դնեն որ թարմ մնայ . երբեմն երբեմն կը բանան ու կը նային որ եղը խիստ շատ չըլլայ , որպէս զի աղէկ հոտը չկորսուի :

Եւ յախելու վանիլիային աղէկ տեսակը մութ կարմիր կ'ըլլայ , առաձգական

և մոտ ու հոտը քիչ . ամանը բանալու որ ըլլաս՝ սև թանձր ու խժային հիւթով մը լեցուած կ'ըլլայ . ան հեղանիւթին վրայ ալ ամենամանր սև հուն տերով ծածկած կ'ըլլայ , անանկ սաստիկ ու անոյշ հոտ մը ունի որ մարդս անով կը զինովնայ :

Վանիլիան շատ տեսակ բաներու մէջ կը գործածուի , ինչպէս շաքարեղէններու ու դեղերու մէջ . աւելի օգտակար է տկար ստամոքս ունեցողներուն ու որոնց որ արեան շրջանը դանդաղ է . ըսել է թէ ջրոտ ուժով ու տաքարիւն պատանիները պէտք չէ գործածեն :

Սուրբ Դոմինիկոս կղզւոյն մէջ , Վայեննայի , Վարաքի ու Կարթագինէի ծովեղերքը ու Վանամայի պարանոցը շատ կը գտնուի . զարմանք է որ նոյն տեսակ երկիրներ գաղթական գընացողները վանիլիայի բոյսը չեն մշակեր նաև իրենց երկրին մէջ , թէպէտ և խիստ քիչ հոգ կ'ուզէ . ճիւղ մը որ տաշտաթաղ ընելով տնկես , երրորդ տարուրնէն կը սկսի պտուղ տալ՝ ինչուան քառասուն տարի :

Երբեքսան չափ ասանդուլիք որ ինչի վերայ աշխարհի :

ԻՄԱՍՏՈՒՆ առանց գործոյ .

Ալեոր առանց կարգի .

Երկտասարգ առանց հնազանդութեան .

Տօլմաթլորն առանց ողորմութեան .

Կին առանց զգուշութեան .

Իշխան առանց առաքինութեան .

Քրիստոնէայ կռուող .

Աղքատն՝ հպարտ .

Արքայն անիրաւ .

Եպիսկոպոս ագէտ .

Ժողովուրդն անիրաւ .

Եւ վերջինն , Աղք մի առանց պատգամի :

ՈՍԿԻՓՈՐԻԿ